

ДОКЛАД

НА

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ОКОЛНА СРЕДА

**СЪГЛАСНО ЧЛ.29 ОТ НАРЕДБА ЗА ИЗЛЕЗЛИТЕ ОТ УПОТРЕБА
МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА**

октомври 2021

СЪДЪРЖАНИЕ

I. УВОД	3
II. ОСНОВЕН ПРЕГЛЕД	4
III. СЪСТОЯНИЕ НА АВТОПАРКА	5
IV. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ОТ ОРГАНИЗАЦИИТЕ ПО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ И ИНДИВИДУАЛНО ИЗПЪЛНЯВАЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА СИ ПО НАРЕДБАТА ЛИЦА	6
V. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ ПО НАРЕДБАТА	8
V.1. Утвърдени програми	8
V.2. Пуснати на пазара МПС	9
V.3. Събрани ИУМПС от центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и съхраняване	9
V.4. Оползотворени и обезвредени отпадъци от МПС	9
V.5. Изпълнение на целите по повторна употреба и рециклиране и повторна употреба и оползотворяване на отпадъци от ИУМПС	10
VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	11

I. УВОД

Докладът се изготвя от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) съгласно чл. 29 от Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Наредбата). Наредбата е издадена на основание чл.13, ал.1 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и осигурява транспонирането в българското законодателство на изискванията на Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 година относно излезлите от употреба превозни средства.

С Наредбата се определят изискванията за събирането, транспортирането и третирането на излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и изискванията към пусканите на пазара моторни превозни средства (МПС), материали и компоненти за тях. Тези изисквания се определят с цел:

- 1) предотвратяване образуването на отпадъци от МПС;
- 2) постигане на определените в Наредбата нива за повторна употреба и рециклиране, повторна употреба и оползотворяване на ИУМПС, както и за ограничаване на обезвреждането им;
- 3) предприемане на мерки от лицата, участващи в проектирането, производството, разпространението и потреблението на МПС, както и от лицата, които извършват дейности с ИУМПС, за ограничаване вредното въздействие на МПС през целия им жизнен цикъл върху човешкото здраве и околната среда;
- 4) случаите и условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на ИУМПС по цялата верига от неговото събиране до третирането му, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, участващи във веригата за събиране и третиране;
- 5) мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите, в т.ч. лицата, които пускат на пазара МПС.

Настоящият доклад се изготвя въз основа на събраните данни за:

- пуснатите на пазара МПС;
- събраните ИУМПС от центрове за разкомплектоване и от площадки за събиране и съхраняване;
- количествата повторно използвани, рециклирани и оползотворени отпадъци от ИУМПС.

За целите на доклада е прието, че пуснатите на пазара МПС са всички МПС с първа регистрация в Р България, съгласно данните от Главна Дирекция "Национална Полиция" (ГД „НП“), Министерство на вътрешните работи за 2019 г.

При определяне постигнатите нива на повторно използване и оползотворяване, и повторно използване и рециклиране за 2019 г., в настоящия доклад са използвани данните от годишните отчети, предоставени в Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) от операторите на центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и съхранение на ИУМПС, както и информация от представените пред министъра на околната среда и водите доклади, изготвени от организациите по оползотворяване на отпадъци от МПС и индивидуално изпълняващи задълженията си лица по Наредбата.

II. ОСНОВЕН ПРЕГЛЕД

Съгласно разпоредбите на Наредбата, лицата, пускащи на пазара МПС, могат да изпълняват задълженията си за постигане на съответните цели чрез колективна система, след сключване на договор с Организации по оползотворяване (ООп) или индивидуално. Лицата, които не изпълняват задълженията си индивидуално и не членуват в ООп, заплащат продуктова такса в Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), като събраните средства се изразходват за финансиране на екологични проекти в съответствие с Правилника за устройството и дейността на ПУДООС.

Организациите по оползотворяване (ООп) имат задача да организират целия процес от събирането до предаването на ИУМПС в центрове за разкомплектоване или на площадки за събиране и съхраняване, като са отговорни за изпълнение на целите по Наредбата за всеки един от своите членове.

През 2019 г., на територията на Република България, разрешение са притежавали четири организации за оползотворяване на отпадъци от МПС:

- “БЪЛГАРСКА РЕЦИКЛИРАЩА КОМПАНИЯ” АД;
- “АУТОРЕК” АД
- “БЪЛГАРСКА ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА АВТОМОБИЛИ“ АД
- “ЕКО МОБИЛЕ” АД.

На “ЕУРАТЕК“ ООД, с решение № ИНД – ИУМПС – 01 - 33 – 01/19.10.2018 г. на министъра на околната среда и водите, е разрешено индивидуално изпълнение на задълженията.

Лицата, изпълняващи задълженията си по Наредбата индивидуално, осигуряват за своя сметка постигането на целите за повторно използване, оползотворяване и рециклиране. В тази връзка те изготвят проект на програма по чл. 53 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Основният предмет на дейност на ПУДООС се състои във финансиране на екологични проекти и дейности за изпълнение на национални и общински стратегии и програми в областта на околната среда, като приходите се формират от такси, целево предоставени средства от държавния бюджет за екологични програми, дарения, постъпления от лихви и депозити, глоби и имуществени санкции за административни нарушения по Закон за опазване на околната среда (ЗООС) и други постъпления, определени с нормативен акт. Общите приходи постъпили в ПУДООС през 2019 г. се равняват на 3 988 665,71 лв. Дяловото разпределение на постъпилите средства в ПУДООС през 2019 г. от продуктови такси по чл.59, ал.1 от ЗУО е представено на фиг.1.

Фиг.1 Събрани средства от продуктови такси по чл.59, ал.1 от ЗУО в ПУДООС през 2019 г., проценти

*Полетата със стойност "0" отразяват дялово разпределение по-малко от 1%

Източник: ПУДООС

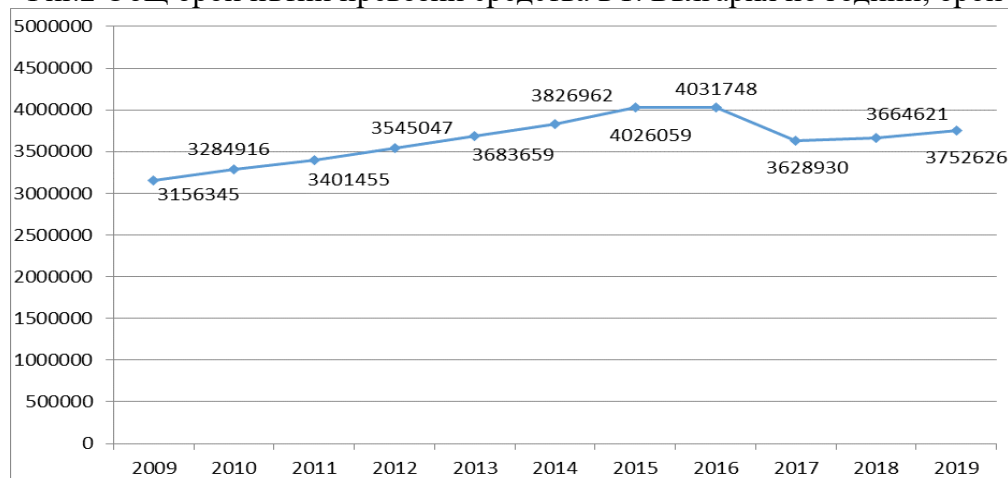
През 2019 г. лицата, пускащи на пазара МПС трябва да предприемат мерки за постигане на 95% повторно използване и оползотворяване и 85% за повторно използване и рециклиране на отпадъци от МПС.

III. СЪСТОЯНИЕ НА АВТОПАРКА

През последните години в ЕС, като цяло е отчетено нарастване броя на автомобилите особено в ЕС-12. Прогнозите за бъдещо нарастване на превоза на товари и пътници са най-големи за сектор „автомобилен транспорт” в съпоставка с останалите видове транспорт. Тази тенденция най-вероятно ще бъде запазена и в Република България.

На фиг.2 е представен общият брой на всички регистрирани пътни превозни средства в държавния регистър на превозните средства в страната през съответната година.

Фиг.2 Общ брой пътни превозни средства в Р. България по години, брой

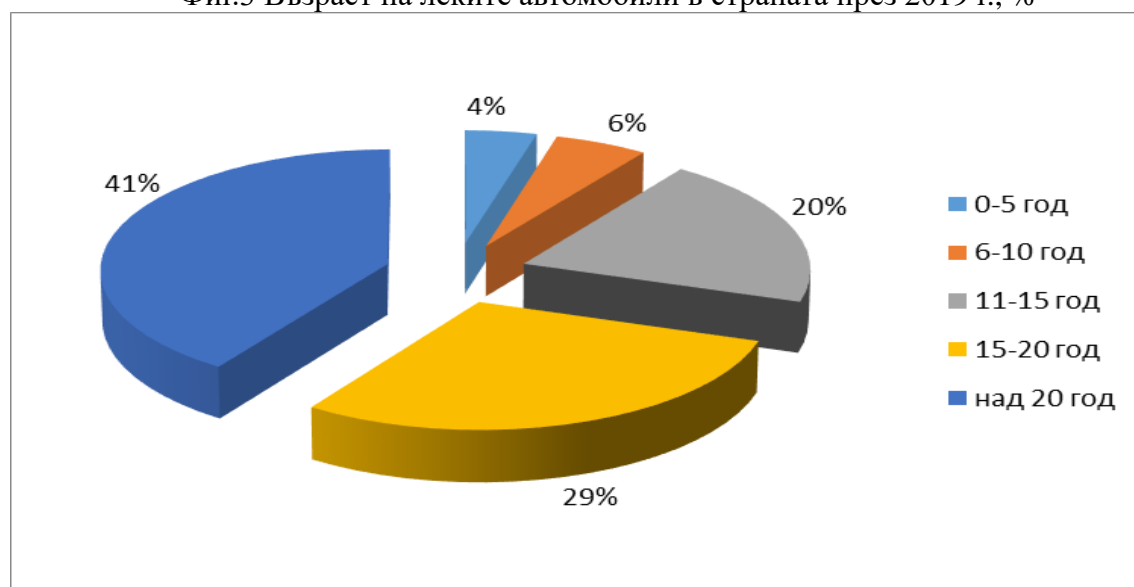

Източник: МВР Главна Дирекция „НП”¹

¹ Предоставените данни от МВР Главна Дирекция „НП” за брой регистрирани автомобили представляват брой пътни превозни средства съгласно Закона за движение по пътищата.

Картината, илюстрираща възрастовата структура на леките автомобили в страната, в сравнение с предходните години, остава същата. Основният дял е представен от автомобили, които са на възраст над 20 години (1 146 813 бр.). Леките автомобили на възраст над 15г. представляват 70 % (1 978 286 бр.) от всички леки автомобили. От графиката става ясно, че най-малък е дялът на новите леки автомобили, тези до 5 години – 120 008 броя, а на автомобилите между 6 и 10 години – 6%. На фиг. 3 е представено разпределението на леките автомобили по възраст на територията на Р България през 2019 година.

Фиг.3 Възраст на леките автомобили в страната през 2019 г., %

Източник: МВР Главна Дирекция “НП”

IV. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ОТ ОРГАНИЗАЦИИТЕ ПО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ И ИНДИВИДУАЛНО ИЗПЪЛНЯВАЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯТА СИ ПО НАРЕДБАТА ЛИЦА

Ежегодно до 31 март ООп и лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално, предоставят на изпълнителния директор на ИАОС програма за предходната календарна година за предприетите от тях мерки съгласно Наредбата. За изготвяне на доклада са използвани данни от представените в ИАОС данни за 2019г.

Финансов разчет

Приходната част на бюджета на организациите се формира от лицензионните възнаграждения, събирани от членовете им. За извършване дейностите с отпадъци организациите са сключвали договори с лица, притежаващи документ по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности с ИУМПС. Разходите за реконструкция и дооборудване на съществуващите площадки за събиране и центрове за разкомплектоване на ИУМПС, са за сметка на организациите, но първоначалните инвестиции се поемат от операторите като размера на възнаграждението и срока на договорите им с организациите гарантират възвращаемост на инвестицията.

Сключване на договори с общини

Организациите предлагат договори за сътрудничество с общините за събиране на ИУМПС, при ясно регламентирани условия, срокове и задължения. Оказват

съдействие на общините, с които имат сключени договори, за повишаване качеството на извършваните дейности по отношение на събирането на ИУМПС и предаването им в центровете по разкомплектоване.

Мерки за привличане на лицата, които пускат на пазара МПС в организациите

С оглед привличането, в колективна система по смисъла на чл.14, ал.2, т.2 от ЗУО, на максимален брой лица, които пускат на пазара МПС, ООп са извършили следните дейности:

- организиране на работни срещи с представители на вносителите на МПС, на предприятията, извършващи дейности по третиране на отпадъците от МПС, с цел установяването на диалог между всички заинтересовани страни в процеса;
- организиране на информационни и разяснителни кампании;
- запознаване на вносителите на МПС в страната с условията предлагани от организациите във връзка с изпълнението на задълженията за постигане на количествените цели за събиране на ИУМПС и за повторно използване, оползотворяване и рециклиране на отпадъците от МПС.

Мерки за събиране на ИУМПС от собствениците им и за приемането им на площадки за събиране и временно съхраняване и в центровете за разкомплектоване

Предложените от ООп мерки за насърчаването и стимулирането на гражданите за предаване на ИУМПС на площадки за съхраняване или центрове за разкомплектоване, включват:

- заплащане на възнаграждение на последният собственик за предадено ИУМПС, безплатно транспортиране на МПС от мястото на домуването му и други;
- разработване и реализиране на информационни кампании и рекламни стратегии, насочени към гражданите, собственици на МПС;
- публикуване, на интернет страниците на ООп, на информацията относно значението на рециклирането на отпадъците от МПС, преимуществата и ползите от освобождаване на обществените пространства и опазването на околната среда.

Мерки при временно прекъсване на събирането или намаляване количеството на събраните ИУМПС и тяхното последващо оползотворяване, рециклиране и повторна употреба

За предотвратяване и намаляване на негативните последици от временно прекъсване или намаляване на възможностите за повторно използване, оползотворяване, рециклиране и/или обезвреждане на количествата събрани отпадъци от МПС се предприемат следните мерки:

- при сключване на договори с преработващи предприятия се взема предвид производствения капацитет и планираните инвестиции за ново оборудване;
- залагане на резервен процент на повторно използване, оползотворяване, и рециклиране на събраните ИУМПС;
- при затруднения в третирането на събраните ИУМПС в страната, да се търси възможност за техния износ;
- създадена е система, осигуряваща надеждна информация във всеки един момент, за броя на събраните и оползотворените МПС.

Мерки за информиране притежателите на ИУМПС относно предаването им в центрове за разкомплектоване или на площадки за временно съхранение

Реализират се информационни и разяснителни кампании за гражданите в средствата за масова информация, предоставят се рекламни–информационни материали. Провежда се интернет реклама, чрез банери в интернет сайтове, представители на организациите вземат участие в репортажи на медии, относно ползата и проблемите свързани със събирането на ИУМПС и др.

Мерки за компенсиране на негативни влияния върху пазарната цена на рециклираните материали

С цел предотвратяване евентуални негативни влияния върху пазарната цена на рециклируемите материали организациите са предприели следните мерки:

- следене на тенденциите в промяната на цените;
- търсене на най-добрите пазарни решения за реализация на всички суровини, както в страната, така и извън нея;
- буферно складиране на отпадъци от ИУМПС;
- сключване на договори с преработвателни предприятия от различните сфери на промишлеността, като предварително се проучва възможността им за приемане на отпадъци за третиране през различните сезони, капацитетът им и вероятността от запълването му.

Мерки за разкомплектоване на ИУМПС и за осигуряване изпълнението на задълженията по чл.8, ал.2 от Наредбата

За гарантиране високо ниво на защита на околната среда и постигане на заложените цели, както и с цел икономическа ефективност, организациите поставят следните изисквания към лицата, извършващи разкомплектоването:

- привеждане на площадката в съответствие с нормативните изисквания;
- отстраняване на опасните компоненти, материали и вещества съдържащи се в ИУМПС;
- демонтиране на части и детайли, с отделяне на годните такива за повторна употреба;
- отстраняване на все по-голямо количество материали, чиито качества могат да се влошат след шредирание;
- съхраняването на отделените компоненти, материали и вещества, съгласно нормативните изисквания;

V. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ ПО НАРЕДБАТА

V.1. Утвърдени програми

През 2019 г. четири организации по оползотворяване на ИУМПС притежават разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел IV от ЗУО, за изпълнение на задълженията за събиране, повторно използване, оползотворяване и рециклиране на отпадъци от МПС на своите членове.

Съгласно Заповеди на министъра на околната среда и водите, изпълнили целите по Наредбата са следните ООп:

- “БЪЛГАРСКА РЕЦИКЛИРАЩА КОМПАНИЯ“ АД;
- “АУТОРЕК” АД
- “БЪЛГАРСКА ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА АВТОМОБИЛИ“ АД
- “ЕКО МОБИЛЕ” АД

Съгласно Заповед № РД-496/03.07.2020г. на министъра на околната среда и водите, фирмата изпълняваща задълженията си индивидуално – „Еуратек” ООД, е изпълнила целите по Наредбата.

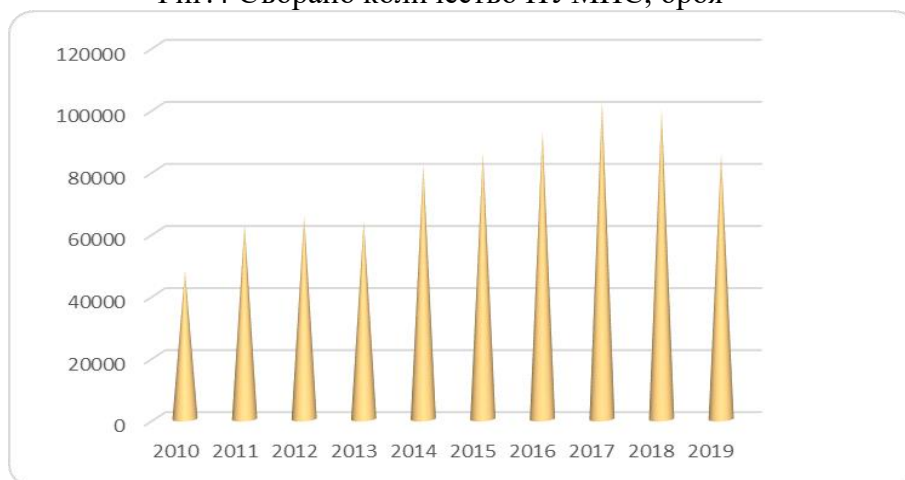
V.2. Пуснати на пазара МПС

Директорът на ГД "НП" предоставя на изпълнителния директор на ИАОС информация за текущата година за регистрираните МПС от категориите от Закона за движението по пътищата (ЗДВП) с първа регистрация и МПС от ЗДВП с прекратена регистрация съгласно чл. 18 от Наредба № I-45 от 2000 г. През 2019г. регистрирани за първи път, на територията на страната, са 281 557 броя МПС, съгласно чл.2 от Наредбата за излезлите от употреба моторни превозни средства. Представена по категории МПС по смисъла на чл.149 от ЗДВП информацията е следната: категории L, M1, N1 – 271 618 бр.; категория M2 – 428 бр.; категория N2 – 1355 бр.; категория M3 – 865 бр.; категория N3 – 7291 бр.

V.3. Събрани ИУМПС от центрoвете за разкомплектоване и площадките за събиране и съхраняване

През 2019г. приетите ИУМПС на площадки за съхраняване и центрове за разкомплектоване са 85 670 броя. Сравнявайки данните с информацията от предходните години, се наблюдава намаляване на количествата събрани ИУМПС, в сравнение с предходните три години (фиг.4).

Фиг.4 Събрано количество ИУМПС, броя

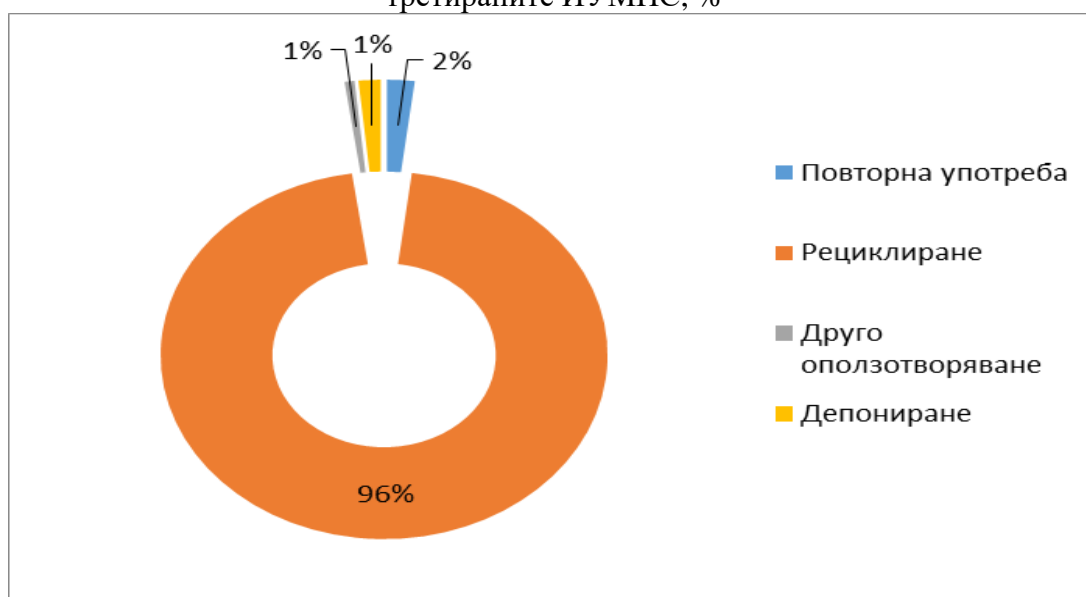
Източник: ИАОС

V.4. Оползотворени и обезвредени отпадъци от МПС

На национално ниво постигането на целите по Наредбата се определя въз основа на предоставените в ИАОС годишни отчети от операторите на центрове за разкомплектоване и площадки за събиране и временно съхранение на отпадъци от ИУМПС.

Процентното съотношение на обезвредени и оползотворени (в това число рециклирани, повторно употребени и друг вид оползотворени) материали и компоненти от предварително третираните ИУМПС за 2019 г. на национално ниво е предоставено на фиг.5. Обезвредените отпадъци са 1% като основния метод за обезвреждане е депонирането. От оползотворените материали и компоненти 96% са рециклирани, 2 % са повторно употребени и 1 % са оползотворени чрез други методи за оползотворяване.

Фиг.5 Предназначение на материалите и компонентите получени от предварително третираните ИУМПС, %

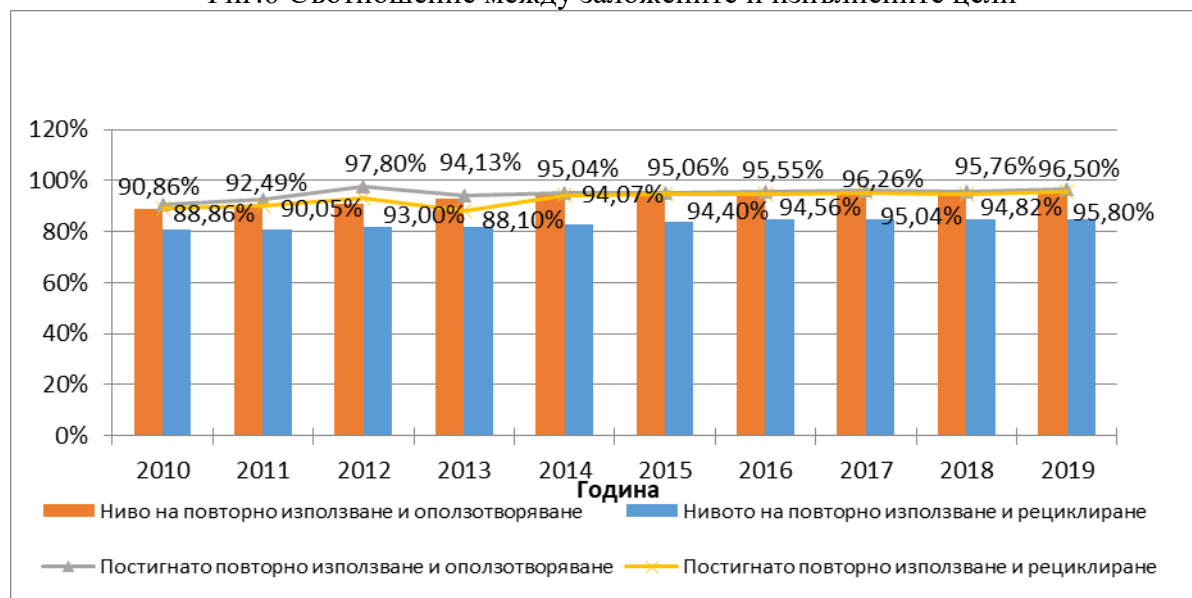

Източник: ИАОС

V.5. Изпълнение на целите по повторна употреба и рециклиране и повторна употреба и оползотворяване на отпадъци от ИУМПС

Видно от фиг.6 поставените цели на национално ниво са постигнати, като през 2019 г. са достигнати 96,50% повторно използване и оползотворяване и 95,80% повторно използване и рециклиране на материали от ИУМПС.

Фиг.6 Съотношение между заложените и изпълнените цели

Източник: ИАОС

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През 2019 г. на територията на страната са извършвали дейност четири организации по оползотворяване на отпадъци от МПС, а едно лице е изпълнявало задълженията си индивидуално. Всички те са постигнали регламентираните в Наредбата цели за повторно използване и оползотворяване и повторно използване и рециклиране на материали от ИУМПС.

Р България е постигнала заложените национални цели за повторно използване и оползотворяване и повторно използване и рециклиране на отпадъци от ИУМПС.